

At greina og tulka ein sál

Það er umráðandi at hava í huga, tá ið tú greinar og brúkar ein frymil, at frymilin bara er eitt hjálparamboð. Frymilin er ekki lagaður til ein ávísan sál, tí kann það væl vera, at ikki alt, sum er nevnt í frymlinum, er at finna í einum sálmi. Brúka frymilin soleiðis, at hann hóskar júst til tín sál og legg það aftur at, sum tú heldur, er viðkomandi fyri tína greining.

GG. *Minst altíð til at vísa á dømi í sálminum og at grundgeva fyri tínum uppáhaldum.*

Slóð: Um sálmar King sum serligt tekstslag

Nøkur orð og hugtøk í frymlinum eru litað *blá* og skrivað við skáksskrift. Í høgra bredda standa orðafrágreiðingar til hesi orð og hugtøk.

Byrjan

Les sálmin í gjøgnum fleiri ferðir

- Les hann innantanna og les hann upp
- Kanna ókend orð í orðabók
- Greina fløkjasligar setningar

Um tekstin

Greið frá tí, sum tú veitst um sálmin, so sum

- Nær hann er skrivaður?
- Hvør hevur skrivað hann?
- Hvørjum hann er ætlaður (móttakari)?
- Við hvørjum endamáli hann er skrivaður?
- Í hvørjum sambandi hann verður brúktur?

Kjarnin

Greið frá, hvør kjarnin í sálminum er (t.e. innihaldið stýtt til fáar reglur).

Bygging og innhald

- Hvussu er hann bygdur upp?
- Greið frá ørindum og ørindisreglum
- Hvat er sálmurin um? Greið frá innihaldinum í einstøku ørindunum.

Røddin í sálminum

- Er røddin óbeinleiðis (eingin persónur) ella beinleiðis til staðar í sálminum t.d. sumeitt *eg* ella sum ein 3. persónur *hon* ella *hann*?
- Vendir frásøgufulkið sær beinleiðis til lesaran ígjøgnum eitt tú?

Tíð og stað

- Kanna, um sálmurin er knýttur til ávísa tíð ella tíðarskeið.
- Kanna, um hann er staðbundin.

Snildir og mál í sálminum

- Hvørji *ríma* eru?
- Eru rímuni *hoyri- ella lesirím*?
- Eru *endurtøkur* av orðum ella setningum?
- Hvørjar orðaflokkar er dentur lagdur á?
- Eru *jalig* ella *neilig* orð, ið hava týðning? T.d. lýsingar-, navn- ella sagnorð
- Hava orðini *hjátýðningar*? Ella eru tey *ítækilig*?
- Er málbúnin merktur av *bíbliumáli*?
- Eru dømi um *gomul og siðbundin orð* úr Bíbliuni?
- Síggjast dømi um serligar *máliskur*?
- Eru dømi um *miðalvarpingar og sagnorð í boðshátti*?
- Eru dømi um *serlig lýsingarorð*?
- Eru *herðandi forfesti ella hástig* at síggja?
- Eru *tvísagnir* at síggja?
- *Myndburðir*?
- *Samanbering*?
- *Sálarkveiking*?
- *Persónsgerð*?
- *Ímyndir* (eisini nevnt *symbol*)?
- Mótsetningar?

Orðfrágreiðingar

Rím: Dømi um *heilrím* (tað at bæði sjálvljóð og eftirfylgjandi hjálvjóð bera upp á rím): orð – norð.

Hálvrím (tað at bert sjálvljóð bera uppá rím): tók – bót.

Endarím (endaorðini á reglunum ríma): Sirmar á gøtu – skýmir á fløtu.

Stavrím (tá fleiri orð byrja við sama hjálvjóði): Bert er bróðurleyst þak.

Krossrím (onnur hvør regla rímar – abab – eisini nevnt *flættirím*).

Dømi úr yrking eftir Hans A. Djurhuus:
eg elski tíni eygu, tey droymandi *bláu*, a
eg elski tínar varrar, teirra fríska reyða lit b
tær góvu mær so mangan ta fagrastu *gávu*, a
ið styrkir og vekur bæði vónir og vit. b

Hoyri- og lesirím: Dømi um hoyrirím: náttin –glottin. Lesirím: notin – sprotin.

Bíbliumál: sæla, tornakrúna, ormur og kongshöll.

Serligar máliskur: deyðans skuggadal, alveldis drottur og miskunn Harrans.

Gomul og siðbundin orð úr Bíbliuni: jarðarríki, harmur, líðing og ævinligur.

Miðalvarpingar og sagnorð í boðshátti: Halleluja, halleluja!, Guð havi lov! og Prísið Guði!

Serlig lýsingarorð: dýrmettum, heiðurlig, blómandi, blíð og mildi.

Herðandi forfesti ella hástig: allarbesti, fullgjørt, fríðasta og vænasta.

Tvísagnir: lov og prís, sút og sorg, gleði og gleim.

Endurtøkur (verður brúkt í yrkingum og tekstum fyri at leggja herðslu á og skapa rytmu): Dømi úr yrking eftir Hans A. Djurhuus: eg elski tíni eygu, tey droymandi bláu, eg elski tínar varrar, teirra fríska reyða lit

Jalig orð (orð við positivari merking - eisini nevnd pluss-orð): fittur, eygnasteinur, hálova og rósa.

Neilig orð (orð við negativari merking - eisini nevnd minus-orð): óreitur, bartrog, sleyga og baktala.

Hjátýðningur (eisini nevnt konnotatión): eykamerking, t.d. bartrog fyri mann.

Ítækilig orð (eisini nevnd denotatión): nevtral orð uttan eykamerking, t.d. maður.

Myndburður: Flyting av orði úr einari flokking í aðra, soleiðis at orðið fær eina flutta merking. Dømi: Hann er ein arbeiðshestur.

Samanbering: Skúlin er sum eitt fongsul.

Sálarkveiking: Náttúra og lutir hava menniskjansligar eginleikar. Dømi: Kavafonnin grætur.

Persónsgerð: Hugtøk fáa menniskjansligar eginleikar. Dømi: Deyðin við líggjanum kom.

Ímynd (eisini nevnt symbol): Dúgván er ímynd ella symbol fyri frið.

Tulking og tema

Tak saman um tað, sum tín greining vísir. Vert er at geva hesum serligan ans, tá ið tú tulkar:

- Hjátýðningar, ið eru knýttir til serlig orð
- Myndamál, ið kann skiljast í fluttari merking
- Mótsetningar og stríð
- Samanbrestir og tvídráttir
- Hvat snýr sálmurin seg í veruleikanum um?
- Tak saman um og greið frá, hví talan er um eina sálmayrking og ikki um eina vanliga yrking.

Millumtekstleiki

Er nakað millumtekstasamband í sálminum?

Kennir tú aðrar tekstir (søgur, myndir, filmir ella annað), ið viðgera sama evni? Greið frá teimum.

Boðskapur/hugburður

Hevur sálmurin ein serligan boðskapur til móttakaran?

Tín hugsan

Hvat heldur tú um henda sálmin? Grundgev fyri tínum sjónarmiðum.